

Interview over Samen beslissen en passende zorg

Deze keer komt Henk Nies aan het woord. Hij is als bijzonder hoogleraar Organisatie en beleid van zorg bij de Vrije Universiteit lid van de begeleidingscommissie van het project.

Ruimten

Henk heeft meegedacht aan de opzet van het project en het voorstel dat we ingediend hebben. Maar is hij nu vooral op afstand betrokken bij het project: online dus.

De activiteiten

Henk neemt deel aan de bijeenkomsten van de begeleidingscommissie. Hij krijgt zo een beeld van het project op basis van deze bijeenkomsten en de bijbehorende stukken.

De krachten

Henk werkt samen met de leden van de begeleidingscommissie: hij spreekt met name met de personen die het project trekken: de projectleider en de hoofdaanvrager (Petra en Flip).

Henk heeft de rol van klankbord: van een afstand overstijgend kijken naar het proces. Henk doet dan suggesties over de casussen die we inbrengen. Hij zoekt naar patronen: welke stappen komen steeds weer terug?

De doelen

Dit project zou volgens Henk een succes zijn als de mensen en de organisaties het gevoel hebben dat ze beter toegerust zijn om vormen van besluitvorming in gezamenlijkheid met cliënten te realiseren.

Het gaat over kwaliteit van leven en kwaliteit van zorg. Die twee lopen door elkaar heen. De kwaliteit van zorg is wat meer geprotocolleerd, de kwaliteit van leven is veel opener, omdat het gewone leven niet zo dichtgetimmerd is.

Henk heeft een tijd in de Kwaliteitsraad van het Zorginstituut gezeten en meegewerkt aan een visie op kwaliteit. Die visie gaat heel erg uit van dat zorg moet bijdragen aan de kwaliteit van bestaan van mensen. Dat heeft te maken met hun autonomie (1) met hun verbondenheid met belangrijke anderen (2) en dat ze van betekenis kunnen zijn (3). Die derde komt heel vaak in het gedrang. Uiteindelijk worden cliënten toch dikwijls als een soort passief object gezien die je het een beetje naar de zin moet maken.

Maar kwaliteit van leven houdt ook in dat mensen van betekenis voor een ander kunnen zijn. Dat is in de gehandicaptenzorg een groot thema, een veel meer en meer doorleefd dan in de ouderenzorg. Als er niemand is die jou belangrijk vindt: wat dan?

Maar feit is dat mensen met verstandelijke beperkingen ook heel vaak graag écht werk willen hebben zoals anderen, dat ze mee willen tellen en dat zij dus ook iets willen betekenen. Dat is beter dan goed verzorgd worden of dat je je TV programma kunt kijken als jij dat wil. Het is een andere laag van het bestaan.

Of dat je helpt de tafel dekken. Het zijn een beetje die lullige, alledaagse dingen die maken dat ze op jou rekenen, dat je ertoe doet. Dat iemand op jou wacht. Het zijn allemaal dingen die van betekenis zijn en die erkenning geven dat je er niet alleen mag zijn, maar ook dat je nodig bent. Ze bevestigen niet alleen je bestaan, maar ook je bestaansrecht.

Ook bij ouderen met een psychiatrische achtergrond speelt dit. Voor wie zou je nog van betekenis kunnen zijn? En in hoeverre is dat een onderwerp van gesprek? Je kan aan iemand gewoon open vragen van wat zou je belangrijk vinden? Wat zou je fijn vinden? Maar je kan het ook meer sturen door te zeggen van: voor wie zou je

iets willen en kunnen doen?

De normen

Wat binnen het kader van dit project, wat vind je dat je in ieder geval wel of niet zou moeten doen als zorgverlener of begeleider?

Eén van die dingen is niet met het eerste antwoord genoeg nemen dus twee of drie keer doorvragen. Je verdiepen in de ander en proberen het perspectief van de ander te begrijpen.

Maar ook aangeven waar je als professional moeite mee hebt. Dat je gezamenlijk een besluit neemt en met het belang van beiden rekening houdt. Dat betekent dat het aandeel van de zorgverlener relevant is. 'It takes two to tango', dus je moet allebei in één swing je pasjes maken. Als het alleen maar is, 'ik doe wat de cliënt wil', dan schakel jij jezelf als persoon uit. Dat is bij deze groepen ook best wel ingewikkeld.

Van wat breng je van jouw persoon in en hoe wordt dat gewaardeerd? Aan de andere kant zie je dat cliënten de een meer dan de ander waarderen. Dat is denk ik normaal. Het is menselijk dat je het met de één beter kunt vinden dan met de ander, dus dat vind ik eigenlijk heel gezond. En het is natuurlijk heel vervelend als er niemand is met wie je iets hebt.

Ik denk dat het belangrijk is dat de persoon van de zorgverlener ook zichtbaar wordt. Daarmee wordt het dus echt een gelijkwaardige besluitvorming. Je mag als hulpverlener dus ook kunnen zeggen: dat kunt u wel willen maar ik vind dat heel moeilijk en lastig. Je hoeft niet alles te doen wat iemand wil. Dat hoeft ook niet de norm zijn. Dat aanvoelen van elkaar dat vind ik dé uitdaging van dit project.

Het is extra moeilijk als je met een persoon bent die zelf al allerlei beperkingen of belemmeringen of bijzonderheden heeft op het gebied van omgaan met en praten met.

De voorbeelden die we in het project tegen komen zijn wel interessant. Misschien denken we teveel dat beslissingen genomen worden in het gesprek. Maar het zit hem ook in de onderliggende verbinding die je creëert door iets met elkaar te doen. En dan is dat gesprek misschien ook een stukje makkelijker.

Henk heeft ooit onderzoek gedaan naar woonwensen van mensen in verpleeghuizen toen een nieuw verpleeghuis gebouwd moest worden. Een deel van die mensen kon je interviewen, maar bij een aantal mensen met dementie werkte dat niet zo. We zijn toen met die mensen aan de arm een eindje gaan kuieren en stelden dan vragen als "Wat vind je mooi" en "waar zullen we eens gaan zitten?" Voor een deel kun je daaruit afleiden wat ze fijn vinden.

De geleerde les

Wat heb jij tot nu toe geleerd uit dit project?

Als je eenmaal een groep mensen hebt die onderling goed met elkaar op kunnen schieten en samenwerken, en die heel enthousiast zijn over wat ze ontdekt hebben, dan kan je in ieder geval al in eerste instantie op die schaal gaan implementeren.

Ik realiseer me ook heel goed dat het vanuit de zijlijn heel makkelijk is om dingen te roepen en te vinden. Het is echt heel ingewikkeld.

POLL-vraag

Om belangrijke wensen van de cliënt te achter halen is iets samen met de cliënt doen (bijvoorbeeld dozen uitpakken) een goed alternatief voor een gesprek.

POLL-vraag

Te weinig medewerkers op de groep is een slechte reden om de implementatie van een vernieuwing uit te stellen.